

I. Úvod do úvodu do starej zmluvy [Hanes 1]¹ **Čo to je ÚSZ?**

A. ÚSZ ako odbor [Hanes 1.1, Archer 17]

Začneme tak, že nebudeme rozmýšľať o ÚSZ ako o predmete ale ako o predmetoch. Čiže, ÚSZ zahrnuje všetky predmety, ktoré preberajú staroveké pozadie textu a zachovávanie textu až do dnešnej doby. To znamená otázky historické, lingvistické alebo jazykové, geografické, literárne, vedecké, atď. Lenže, niektoré z týchto otázok majú vlastný predmet alebo predmety. Mali ste už predmet Pozadie SZ, kde ste preberali geografiu, dejiny Izraela a okolitých národov, a archeológiu; študovali ste už jazyky ako hebrejštinu a gréčtinu ale tiež by zapadli do tejto oblasti jazyky ako aramejščina, ugaritčina, moábčina, atď. lebo ovplyvňujú naše pochopenie biblického textu. Tak to je ÚSZ ako odbor.

B. Predmet ÚSZ [1.2 Hanes] skúma hlavne literárne fakty a javy, ktorých poznanie je potrebné k správne mu pochopeniu starozmluvného textu, teda k správnej exegéze a následne k biblickej teológii zodpovedajúcej historickej skutočnosti. Preto je úvod do SZ integrálnou súčasťou hermeneutického procesu pochopenia a aplikácie SZ

Takže, máme za sebou hebrejštinu, poznáme biblickú archeológiu, dejiny Izraela, „Poďme na to!“ Lenže, ešte sú nejaké otázky, ktoré by sme mali prebrať, tesne predtým, než sa do toho pustíme. Sú to otázky, ktoré sú prípravou na exegézu jednotlivých kníh SZ a tieto otázky spolu vytvoria ÚSZ. Tieto otázky sú v nasledovných oblastiach Archer 17:

- i. **autorstvo** (kto je, čím bol, teda v akom konkrétnom kontexte žil. Tieto otázky môžu byť dôležité pre pochopenie významu textu, ale aj na spoľahlivosť textu. Napríklad, písal Izaiáš knihu, ktorá berie jeho meno alebo nejaký proto-Izaiáš alebo nejaká skupina prorokov, ktorá patrili prorockej škole, v ktorej bol významný prorok, ktorý sa volal Izaiáš? Písal Šalamún Príslovia a knihu kazateľ, alebo to je len finta, ktorá má uviesť čitateľa k tomu, aby čítal tú knihu istým spôsobom?)
 - ii. **datovanie** (cez datovanie sa môžeme dozvedieť niečo o situácii, v ktorej sa ocitol autor a jeho poslucháči.)
 - iii. **historická situácia** do ktorých písali autori
 - iv. **originálny text** (nižšia kritika)
 - v. **zachovanie textu** (dejiny zachovania textu)
 - vi. **integrita textu** (či autor písal celú knihu, ktorá mu je pridelená, alebo či sa k tomu pridalo ďalší autori- 1. Izaiáš, 2. Izaiáš atď.)
 - vii. **literárny rozbor** (**žáner**, **štruktúra**, **témy**)
- C. ÚSZ zahrnuje **dve časti, všeobecnú a špeciálnu** Archer 19 (osnova kurzu s krátkym vysvetlením, čo obsahuje časti o konkrétnych knihách? Prečo sú knihy v tomto poradí? atď.)
- i. **Špeciálny úvod**- otázky, ktoré sa týkajú konkrétnych kníh. Ťažko je rozprávať o datovaní SZ ako celku, ale datovanie knihy Jozua je aktuálna téma a dôležitá pre jej výklad. Tak isto vidíme, že každú jednu horeuvedenú oblasť môžeme prebrať na úrovni jednotlivých kníh.

¹ zdroje: Archer 1994, Averbeck prednášky 7 a 8, Barton (1996), Seitz o Bloomovi, z internetu: výskum, Pentateuch

- ii. **Všeobecný úvod**- otázky, ktoré sa týkajú SZ ako celku. Do tejto oblasti ÚSZ patrí najmä štúdium o kanóne SZ, lebo vtedy sa zaoberáme otázkou, ktoré knihy vôbec patria do SZ a ktoré nie. Tak isto nám zaujíma, asi kedy v dejinách si boží ľud uvedomil, že istá kniha patrí svätému písnu. Ale tu môžeme rozprávať napríklad aj autorstve Pentateuchu preto, lebo keď myslíme na spoľahlivosť Biblie v svojom tvrdení o tom, kto písal konkrétne knihy, alebo o spoľahlivosti textu starej zmluvy vo všeobecnosti, otázka autorstva Pentateuchu má vplyv na celú starú zmluvu.

D. **Prečo to robíme?** [1.3]

- i. **Po prvé:** pre kresťanov tá najaktuálnejšia otázka, ktorá sa týka Biblie je, „**čo znamená tento text pre mňa dnes?**“ Ale musíme si uvedomiť je, že v tejto jednej otázke sa skrývajú dve nezlučiteľné otázky. Aké sú tie dve otázky?
1. **prvá je** „čo znamená *tento text*?“ bez „pre mňa“ a bez „dnes.“ Teda, aký je pôvodný význam tohto textu? Čo chcel autor povedať jeho čitateľom, keď písal tento text? Pre túto otázku sú dôležité dve kontexty. Prvý je kontext udalosti, o ktorých píše autor a druhý je kontext v ktorom žijú jeho čitatelia (aspoň tak, ako to vidí autor). Preto sú dôležité všetky tieto veci ako autorstvo, datovanie, historická situácia, atď. lebo nás vedú k lepšiemu pochopeniu pôvodnému (autorskému) významu textu. A chcem tu zdôrazniť, že len autorský význam text berie so sebou autoritu Svätého Ducha.
 2. **Až druhá otázka je** „čo znamená *pre mňa dnes?*“ Nechcem povedať, že táto otázka je menej dôležitá ako prvá. Sú rovnako dôležité lebo riešenie obidvoch je potrebné preto aby sme prišli na odpoveď našej veľkej otázky, „čo znamená tento text pre mňa dnes?“ Preto zdôrazňujem, že táto otázka je až druhá, lebo naša tendencia je úplne preskočiť prvú časť.

Povedzme, že prežívam v živote nejaké úzkosti a otvorím si Bibliu, aby som našiel odpoveď na moje trápenie. Nevieť kde mám hľadať tak si len otvorím a náhodou nájdem pasáž EP Jána 12:20-21. Čítam, čítam až neprídem na slová, „Chcem vidieť Ježiša!“ a zrazu má osloví Pán Boh a si uvedomujem, že príliš myslím na seba a nie na Pána Boha.

Toto, čo som si uvedomil, je dôležité a môže byť, že toto slovo, ktoré som dostal naozaj cez spôsobenie Svätého Ducha, ale to slovo nemá autoritu Božieho Slova. Nemá autoritu Božieho Slova preto, lebo cez tento text Boh nechcel povedať to, čo ja som cez neho pochopil. Teda mohol som si otvoriť hocikakú literatúru aj do konca noviny a Svätý Duch ich mohol rovnako povedať to isté a nemalo by to slovo z novín nižšiu autoritu.

Svätý Duch môže naozaj používať aj taký spôsob, aby nás viedol k uctievaniu Bohu, ale ak to je jediný spôsob, ako denne čítame Bibliu, potom je máme veľké problémy. Najhoršia vec je to, že niektorí ľudia si myslia, že sadnúť si takto k Biblii je svätejšie alebo pobožnejšie ako študovať

históriu Bibliu alebo hebrejčinu, alebo iné časti ÚSZ lebo sa nespoľieham na Boha, aby mi zjavil jeho Slovo.

Do tej miery, do ktorej historické pozadie autora a jeho poslucháčov nás môže priblížiť k svetu autora a jeho rozmyšľaniu, je pomocný ÚSZ.

- ii. Pre človeka, ktorý chce vedieť, čo hovorí biblický text nám dnes, sú dôležité tri kontexty. Prvý kontext je kontext udalosti o ktorých píše autor, druhý je kontext v ktorom žili pôvodní čitatelia a až tretí je náš kontext. Tie prvé dva kontexty sú dôležité, lebo nám pomôžu rozumieť, čo vlastne autor chcel povedať, tretí kontext je dôležitý, lebo nám pomôže vedieť ako máme aplikovať jeho posol v dnešnom svete. Ale všimnime si, že musíme najprv porozumieť pôvodný význam, lebo ináč nebudeme vedieť to aplikovať. Musíme najskôr vedieť čo to znamená, aby sme vedeli čo to znamená pre nás dnes a nemôžeme zlúčiť tieto dve otázky do jednej.
- iii. Mohli by sme označiť postup nasledovne:

Autorita a vedenie Svätého Ducha

skúmanie pozadia (vrátane ÚSZ) → exegéza → biblická teológia → aplikácia do života kresťana

takže je veľmi reálne povedať, že cieľ tohto predmetu je lepšie poznanie pravdy, ktoré vedie nás, ale aj celú cirkev, k lepšej poslušnosti voči nášmu Pánovi Ježišovi Kristovi.

- E. **Po druhé** je ÚSZ snaha skúmať pravdivosť mojej interpretácie Biblie vo svetle rôznych pochybností, ktoré vznikli na základe vyššej biblickej kritiky (či kritiky prameňov, dejín redakcie, dejín formy, atď.). Takéto „kritické“ skúmanie môže viesť k hlbšiemu aj lepšiemu porozumeniu písma. Byť svetlo vo svete znamená aj to, že musíme vedieť obhájiť písmo pred výzvou rôznych foriem kritiky. Keď slúžime ako vodcovia zboru, alebo lepšie povedané ako učitelia v cirkvi, naša zodpovednosť je o to vážnejšia, lebo sme zodpovední za ľudí, ktorých učíme, aby vedeli sami pre seba, že Biblia je dôveryhodný zdroj pre vytváranie svetonázoru a aby aj oni boli pripravení obhájiť svoju vieru v modernom, či v postmodernom kontexte.

I. Úvod do úvodu do starej zmluvy [Hanes 1][1]: Čo to je ÚSZ?

A. ÚSZ ako odbor [Hanes 1.1, Archer 17] Začneme tak, že nebudeme rozmýšľať o ÚSZ ako o predmete ale ako o predmetoch. Čiže, ÚSZ zahrnuje všetky predmety, ktoré preberajú staroveké pozadie textu a zachovávanie textu až do dnešnej doby. To znamená otázky historické, lingvistické alebo jazykové, geografické, literárne, vedecké, atď.

Lenže, niektoré z týchto otázok majú vlastný predmet alebo predmety. Mali ste už predmet Pozadie SZ, kde ste preberali geografiu, dejinách Izraela a okolitých národov, a archeológiu; študovali ste už jazyky ako hebrejčinu a gréčtinu ale tiež by zapadli do tejto oblasti jazyky ako aramejčina, ugaritčina, moábčina, atď. lebo ovplyvňujú naše pochopenie biblického textu.

B. Predmet ÚSZ [1.2 Hanes] skúma hlavne literárne fakty a javy, ktorých poznanie je potrebné k správne mu pochopeniu starozmluvného textu, teda k správnej exegéze a následne k biblickej teológii zodpovedajúcej historickej skutočnosti. Preto je úvod do SZ integrálnou súčasťou hermeneutického procesu pochopenia a aplikácie SZ.

Takže, máme za sebou hebrejčinu, poznáme biblickú archeológiu, dejiny Izraela, „Podme na to!“ Lenže, ešte sú nejaké otázky, ktoré by sme mali preberať, tesne predtým, než sa do toho pustíme. Sú to otázky, ktoré sú prípravou na exegézu jednotlivých kníh SZ a tieto otázky spolu vytvoria ÚSZ. Tieto otázky sú v nasledovných oblastiach Archer 17:

1. **autorstvo** (kto je, čím bol, teda v akom konkrétnom kontexte žil. Tieto otázky môžu byť dôležité pre pochopenie významu textu, ale aj na spoľahlivosť textu. Napríklad, písal Izaiáš knihu, ktorá berie jeho meno alebo nejaký proto-Izaiáš alebo nejaká skupina prorokov, ktorá patrili prorockej škole, v ktorej bol významný prorok, ktorý sa volal Izaiáš? Písal Šalamún Príslovia a knihu kazateľ, alebo to je len finta, ktorá má viesť čitateľa k tomu, aby čítal tú knihu istým spôsobom?)
2. **datovanie** (cez datovanie sa môžeme dozvedieť niečo o situácii, v ktorej sa ocitol autor a jeho poslucháči.)
3. **historická situácia** do ktorých písali autori
4. **originálny text** (nižšia kritika)
5. **zachovanie textu** (dejiny zachovania textu)
6. **integrita textu** (či autor písal celú knihu, ktorá mu je pridelená, alebo či sa k tomu pridalo ďalší autori- 1. Izaiáš, 2. Izaiáš atď.)
7. **literárny rozbor** (žáner, štruktúra, témy)

C. ÚSZ zahrnuje dve časti, všeobecnú a špeciálnu Archer 19 (osnova kurzu s krátkym vysvetlením, čo obsahuje časti okonkrétnych knihách? Prečo sú knihy vtomto poradí? atď.)

1. **Špeciálny úvod**- otázky, ktoré sa týkajú konkrétnych kníh. Ťažko je rozprávať o datovaní SZ ako celku, ale datovanie knihy Jozua je aktuálna téma a dôležitá pre jej výklad. Tak isto vidíme, že každú jednu horeuvedenú oblasť môžeme preberať na úrovni jednotlivej knihy.
2. **Všeobecný úvod**- otázky, ktoré sa týkajú SZ ako celku. Do tejto oblasti ÚSZ patrí najmä štúdium o kanóne SZ, lebo vtedy sa zaoberáme otázkou, ktoré knihy vôbec patria do SZ a ktoré nie. Tak isto nám zaujíma, asi kedy v dejinách si boží ľud uvedomil, že istá kniha patrí svätému písmu. Ale tu môžeme rozprávať napríklad aj o autorstve Pentateuchu preto, lebo keď myslíme na spoľahlivosť Biblie v svojom tvrdení o tom, kto písal konkrétne knihy, alebo o spoľahlivosti textu starej zmluvy vo všeobecnosti, otázka autorstva Pentateuchu má vplyv na celú starú zmluvu.

D. Prečo to robíme? [1.3]

1. **Po prvé:** pre kresťanov tá najaktuálnejšia otázka, ktorá sa týka Biblie je, „**čo znamená tento text pre mňa dnes?**“ Ale musíme si uvedomiť, že v tejto jednej otázke sa skrývajú dve nezlučiteľné otázky. Aké sú tie dve otázky?
 - **prvá je** „čo znamená *tento text?*“ bez „pre mňa“ a bez „dnes.“ Teda, aký je pôvodný význam tohto textu? Čo chcel autor povedať jeho čitateľom, keď písal tento text? Pre túto otázku sú dôležité dve kontexty. Prvý je kontext udalosti, o ktorých píše autor a druhý je kontext v ktorom žijú jeho čitatelia (aspoň tak, ako to vidí autor). Preto sú dôležité všetky tieto veci ako autorstvo, datovanie, historická situácia, atď., lebo nás vedú k lepšiemu pochopeniu pôvodnému (autorskému) významu textu. A chcem tu zdôrazniť, že *len autorský význam text berie so sebou autoritu Svätého Duchu!*
 - **Až druhá otázka je** „čo znamená *pre mňa dnes?*“ Nechcem povedať, že táto otázka je menej dôležitá ako prvá. Sú rovnako dôležité lebo riešenie obidvoch je potrebné preto, aby sme prišli na odpoveď našej veľkej otázky, „čo znamená tento text pre mňa **dnes?**“ Preto zdôrazňujem, že táto otázka je až druhá, lebo naša tendencia je úplne preskočiť prvú časť.

Povedzme, že prežívam v živote nejaké úzkosti a otvorím si Bibliu, aby som našiel odpoveď na moje trápenie. Nevieť kde mám hľadať, tak si len otvorím a náhodou nájdem pasáž Evanjelium podľa Jána 12:20-21. Čítam, čítam až

neprídem na slová, „Chcem vidieť Ježiša!“ a zrazu má osloví Pán Boh a si uvedomujem, že príliš myslím na seba a nie na Pána Boha.

Toto, čo som si uvedomil, je dôležité a môže byť, že toto je slovo, ktoré som dostal naozaj cez pôsobenie Svätého Ducha, *ale to slovo nemá autoritu Božieho Slova*. Nemá autoritu Božieho Slova preto, lebo cez tento text Boh nechcel povedať to, čo ja som cez neho pochopil. Teda mohol som si otvoriť hocijakú literatúru, však do konca aj noviny (Nový Čas?) a Svätý Duch ma môže rovnako viesť s prostredníctvom ich slov. Jediný rozdiel je v tom, že je menšia pravdebodnosť, že v novinách nájdem slová "Chcem vidieť Ježiša!". Autorita Biblie je umiestená vo význame pôvodného zámeru autora.

/vysvetliť rozdiel- prečo jedno má Božiu autoritu a druhé nie/

Svätý Duch môže naozaj používať aj taký spôsob, aby nás viedol k uctievanu Bohu, ale ak to je jediný spôsob, ako denne čítame Bibliu, potom máme veľké problémy. Najhoršia vec je to, že niektorí ľudia si myslia, že sadnúť si takto k Biblii je svätejšie alebo pobožnejšie ako študovať históriu Bibliu alebo hebrejčinu, alebo iné časti ÚSZ lebo sa nespolieham na Boha, aby mi zjavil jeho Slovo. Je to smutné, lebo presne opak je pravda. Usilovať sa k učeniu sa dejín Biblie, biblické jazyky, kritiku Biblie, atď, je sväté, pokiaľ to robíme so zámerom lepšie poznať, čo Boh od nás chce.

Takže, do tej miery, do ktorej historické pozadie autora a jeho poslucháčov nás môže priblížiť k svetu autora a jeho rozmyšľaniu, je pomocný predmet ÚSZ.

Pre človeka, ktorý chce vedieť, čo nám hovorí biblický text dnes, sú dôležité tri kontexty. Prvý kontext je kontext udalosti ktorých píše autor, druhý je kontext v ktorom žili pôvodní čitatelia a až tretí je náš kontext. Tie prvé dva kontexty sú dôležité, lebo nám pomôžu rozumieť, čo vlastne autor chcel povedať, tretí kontext je dôležitý, lebo nám pomôže vedieť ako máme aplikovať jeho posol v dnešnom svete. Ale všimnime si, že musíme najprv porozumieť pôvodný význam, lebo ináč nebudeme to vedieť aplikovať. Musíme najskôr vedieť čo to znamená, aby sme vedeli čo to znamená pre nás dnes a nemôžeme zlúčiť tieto dve otázky do jednej.

Mohli by sme označiť postup nasledovne:

Autorita a vedenie Svätého Ducha

skúmanie pozadia (vrátane ÚSZ) > exegéza > biblická teológia > aplikácia

takže je veľmi reálne povedať, že *cieľ tohto predmetu je*

lepšie poznanie pravdy, ktoré vedie nás, ale aj celú cirkev, k lepšej poslušnosti voči nášmu Pánovi Ježišovi Kristovi.

Soli Deo Gloria

AMEN.

1. **Po druhé** je ÚSZ snaha skúmať pravdivosť mojej interpretácie Biblie vo svetle rôznych pochybností, ktoré vznikli na základe vyššej biblickej kritiky (či kritiky prameňov, dejín redakcie, dejín formy, atď.). Takéto „kritické“ skúmanie môže viesť k hlbšiemu aj lepšiemu porozumeniu písma. Byť svetlo vo svete znamená aj to, že musíme vedieť obhájiť písmo pred výzvou rôznych foriem kritiky. Keď slúžime ako vodcovia zboru, alebo lepšie povedané ako učitelia v cirkvi, naša zodpovednosť je o to vážnejšia, lebo sme zodpovední za ľudí, ktorých učíme, aby vedeli sami pre seba, že Biblia je dôveryhodný zdroj pre vytváranie svetonázoru, a aby aj oni boli pripravení obhájiť svoju vieru v modernom, či v postmodernom kontexte.

zdroje: Archer 1994, Averbeck prednášky 7 a 8, Barton (1996), Seitz o Bloomovi, z internetu: výskum, [Pentateuch](#)